

Карин дом

Инструмент за оценка на напредъка на родителите, включени в услуги

Родителството е социална роля и от качеството на нейното изпълнение зависи развитието на потенциала на децата и решаването на множество социални проблеми като изоставянето на деца и отглеждането им в институции, социалното изключване, девиантното поведение на подрастващите и др. Качеството на родителската грижа се отразява върху социализацията на децата и усвоявания от тях модел за живот в общност. Чрез отношенията със своите родители децата овладяват правилата на всекидневния живот.

Преди да започнем работа с родителите е важно да си припомним, че появата на детето в техния живот е нов етап в семейните отношения и е голямо предизвикателство. Ние не очакваме те да бъдат готови и научени, напротив оценяваме, различни маркери, които са част от родителството, за да можем да подкрепим в зависимост от маркера конкретно развитие на родителите прилагайки конкретни стратегии. Това може да е оценка на семейната среда, на рутините в семейството, на взаимодействието дете-родител в насока чувствителност, готовност за споделяне в група, резултати от прилагането на определена услуга и др.Оценките могат да бъдат качествени и количествени. Като качествените се организират предимно чрез въпросници, а количествените чрез интервюта. Разбира се, за да може да бъде изследван напредъка на детето е важно да има първична и вторична оценка като тя може да бъде еднаква или втората да бъде с допълнителни въпроси.

Независимо от материални и други трудности в живота обикновено родителите са активни в търсенето на възможности да се грижат за децата си. В тези усилия те могат да бъдат подкрепяни чрез различни социални програми и инициативи на общинско и национално равнище от държавните институции, неправителствени организации и доставчици на социални услуги. От голямо значение в този процес на подкрепа на родителството са ресурсите в общността – помощта, получавана от съседни, роднини и хора в близкото обкръжение по местоживеене чрез неформални инициативи, включване в групи или проекти, инициирани от социални партньори. Подкрепата за родителите за развитие на знанията и уменията им може да има различен характер, но не бива да измества фокуса от родителя като основно отговорен за създаването на сигурна среда за развитие на детето.

Чувствителността на родителя да улавя сигналите на детето, отразяващи неговите потребности, е в основата на адекватното родителско поведение.. Потребностите на детето са водещи при изграждането на взаимоотношението родител – дете. Много често родителите се концентрират върху връзката си с детето. Отговорното родителство

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Карин дом и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“

Карин дом

се базира на осъзнаването, че потребностите на детето са комплексни и във всяка възраст, дори и в най-ранната, то има нужда от емоционален контакти, специално внимание, изразяване на обич, разбиране и уважение. Този тип контакт се осъществява чрез различните форми на общуване и игра с детето, чрез допира, ласките, гласа на майката и близките, близостта във физическото пространство. Общите дейности между родители и деца създават емоционалната близост и родителите могат да бъдат насочвани към това, как в различните възрастови периоди да избират подходящи дейности за улесняване на връзката с детето в отговор на неговите потребности.

Области на проучване за оценка на родителския капацитет:

Основна грижа – осигуряване на физиологичните потребности на детето и необходимите здравни и стоматологични грижи и лечение. Да се проследи осигуряване на достатъчно и питателна храна, напитки, отопление, жилище, чисто и подходящо облекло и помощ при поддържане на необходимата лична хигиена.

Осигуряване на безопасност, сигурност на детето – осигуряване на адекватна закрила на детето от вредни фактори и опасности. Проследява се: защита от контакти с небезопасни възрастни или деца и от самонараняване. Правилно разбиране на рисковете и опасностите в дома и извън него.

Емоционална топлина – Задоволяване на емоционалните потребности на детето, при което родителите/грижещите се следва да се стремят да създадат у него чувството, че е уникално, ценено и обичано. Да изградят позитивно чувство за собствена расова и културна идентичност. Да се проследи задоволяване нуждата на детето от сигурни, стабилни и нежни взаимоотношения със значими за него възрастни, които проявяват необходимата чувствителност и отзивчивост към него. Да се наблюдава: подходящ физически контакт и прегръдки, израз на привързаност и любов, на похвала и насърчение. Отговаря на детската потребност от любов, емоционална топлина, сигурност, принадлежност, привързаност и приемане. Детето има нужда от грижовното поведение на родителя като сигурна база, от която може да изследва света и в която може да се върне, щом почувства умора, страх, тъга или друга неприятна емоция.

От родителя се иска чувствителност към посланията на детето и подходящ отговор на тях, изразяване на топлина и любов, предоставяне на утеха и защита, приемане на детето и оказване на подкрепа. Родителят може да показва на детето благосклонност и радост, да го утеши, когато е тъжно или разстроено, да разговаря с него за това, което го тревожи, да поддържа позитивно емоционално обкръжение в дома и да му създава чувство за сигурност.

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Карин дом и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“

Карин дом

Стимулиране – Отговаря на потребността на детето от самоконтрол, компетентност и способност да влияе на другите хора и на света около себе си. С други думи, окуражаването се отнася до родителска подкрепа на детската самостоятелност.

Това изисква от родителя чувствителност, отвореност към детското влияние и взаимно сътрудничество (например: Показваш ми с пръстче лампата – сигурно искаш да я запалиш – ще те повдигна, за да стигнеш ключа). Родителите поощряват силните страни на детето, окуражават го и изразяват доверие в неговите способности, следят и подкрепят инициативите му.

Подпомагане и насърчаване обучението на детето и интелектуалното му развитие чрез поощряване и когнитивно стимулиране. Насърчаване и участие в игрите на детето. Осигуряване на възможности за образование и присъствието му в училище. Подкрепа на детето при справяне с нови ситуации и предизвикателства.

Напътствия и граници – Отговарят на потребността на детето от сигурност, предвидимост и компетентност.

Нормите засягат пространството, времето и насочването на поведението на детето.

Нормите за пространството създават място, в което детето е защитено от потенциалните опасности както в собствения му дом, така и извън него. За малкото дете е важно разпределението в познатото пространство да не се променя.

Нормите за времето и дейностите предполагат подреден (но не строг) всекидневен график с разпределение на времето и видовете семейни дейности. Рутината и предвидимостта дават на малкото дете чувство на сигурност. Демонстриране на подходящо поведение и подпомагане на детето да усвои такова, да развие умения за регулиране на реакциите си и за контрол върху емоциите и чувствата си, за самодисциплина, за разрешаване на социални проблемни ситуации, управление на гнева, уважение към другите. Напътствия относно социалните норми, за да може детето да изгради собствена ценностна система, социално приемливо поведение, съобразено с нормите на обществото, в което то ще израсне.

Стабилност – осигуряване на достатъчно стабилна семейна среда, за да може детето да изгради и поддържа отношения на привързаност.

Приемане на детето като личност или признаване на детската индивидуалност -

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Карин дом и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“

Отговаря на необходимостта и правото на детето да бъде виждано, чувано и уважавано като личност със собствени разбирания, идеи, планове, предпочитания и човешко достойнство.

Както и по отношение на:

- **здравното развитие на детето**
- **когнитивното развитие**
- **емоционалното и поведенческо развитие**
- **самообслужване, идентичност и представяне в социална среда семейни взаимоотношения и социални контакти**

Компетентното родителско поведение включва три основни компонента:

1. Знание – за детското развитие и възрастовите особености, за опазването на живота и здравето на детето, за това къде може да търси помощ и информация, за предпазване от нежелана или ранна бременност и др.

2. Умения – умението е начин на действие, практическа възможност да се реализират знанията в конкретни ситуации. То отразява способността чрез определена последователност от действия да постигаме резултат.

Родителските умения можем да разделим в две групи:

Умения за отглеждане на детето - хранене, повиване, поддържане на хигиена, създаване на безопасна среда в дома и др.

Социални умения – умение за общуване, за изразяване на собствените чувства и емоции, за разбиране на чувствата и емоциите на детето, за слушане, за ненасилствено разрешаване на конфликти, за овладяване на стреса, за изграждане на позитивни взаимоотношения, оказване на подкрепа и т.н. Именно социалните умения са ключови за изграждането на отговорно родителство. Те в най-голяма степен гарантират удовлетворяване на динамичните потребности на детето.

3. Нагласи – за възприемане на детето като самостоятелна личност, която има права, не като бреме или източник на средства, нагласа за ненасилствена комуникация, за поемане на отговорност и изпълнение на родителските задължения, за недискриминиране и др.

Тези три компонента са взаимно свързани и при целенасочена работа за промяна на родителското поведение е добре да се търси въздействие едновременно върху знанията, уменията и нагласите на родителите. Основна цел на работата с родителите е промяната на нагласите на родителя към изпълнението на ролята „родител“ и към отношенията му с детето. Предвид на това че родителите са възрастните, в процеса на тяхното учене акцентът трябва да бъде върху практическата страна и приложението на наученото, затова развитието на социални умения е приоритет в програмите за обучение на родители. Социалните умения улесняват адаптацията на личността в социалната среда и спомагат за изграждането на връзки и отношения с другите хора. Чрез тях овладяваме специфичните регулатори на отношенията, които гарантират приемането ни в групи и общности. Уменията за отговорно родителство, разбирани като социални умения, осигуряват подобряване на връзката родител – дете чрез по-добро разбиране на потребностите на детето и адекватно реагиране на тях. Повишаването на равнището на социалните умения е повишаване на компетентността в човешките отношения и развитие на чувствителност към промените в поведението на детето, като партньор във всекидневната комуникация с родителя. Родителят съобразява действията си с изискванията и нуждите на детето, така че да създаде най-добра среда за неговото израстване.

Развитие на умения за родителство чрез групова работа

Концепцията за отговорно родителство се основава на идеята, че уменията да бъдеш отговорен родител са социални по характер – т.е. те могат да се формират в хода на жизнения път, в резултат на натрупването на социален опит и са независими от биологични фактори, произход, пол, раса, етническа принадлежност. Това означава, че всеки човек може да усъвършенства и подобри своето родителско поведение, ако осъзнае неговата значимост и положи усилия да се научи да бъде успешен родител според нивото на своите възможности.

Родителите могат да бъдат научени как да стимулират социално-приемливото поведение на своето дете. Социално-психологичният тренинг е форма на социално учене с цел въвеждане на ново или корекция на съществуващо поведение на участниците.

Защо включването в тренинг група за развитие на уменията е полезно за родителите?

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Карин дом и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“

Карин дом

- и възрастните, както и децата, учат по-добре, когато са в група и могат да обменят опит с равни на тях
- в групата се създава среда за споделяне, съпреживяване и дискусия на идеи
- обсъждат се практически ситуации и се демонстрира различно поведение
- участниците в групата взаимно се подкрепят и се подсецат за нови решения
- в групата участниците са активни – играят, спорят, обсъждат, заедно правят интересни за тях неща, а не просто слушат
- създават се приятелства, получава се разбиране и съпричастност
- осмислят се житейски проблеми и се намират решения в резултат на общуването със специалисти и с хора с различен практически опит
- атмосферата е добронамерена, спокойна и приятна – дискутирането е съпроводено с творчески дейности

Социално-психологичният тренинг за родители се провежда най-често със следните цели:

-
-

Оценка на взаимодействието дете - родител

- 👤 **Позитивност:** Родителят демонстрира ли удоволствие при взаимодействията с детето?
- 👤 **Чувствителност и отзивчивост:** Родителят забелязва ли опитите за комуникация на детето и отговоря ли им навреме?
- 👤 **Контакт с очи, жестове, вокализации, вербализации**
- 👤 **Предвидливост:** Родителят дава ли отговор във връзка с опита за комуникация на детето?
- 👤 **Стратегии в подкрепа на езика:** Родителят използва ли стратегии, които подкрепят комуникацията?
- 👤 **Напр., подкрепящо поведение, създаване на възможности, изчакване, разширяване**

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Карин дом и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“

Подкрепата за родителите в особено раними периоди от приспособяването е силен защитен фактор за психологическата стабилност на семейния живот и неговото интегриране в общността. В социалните услуги насочени към подкрепа на детското развитие и превенция на изоставяне, negliжиране и рисково поведение винаги са включени дейности за работа със семейството – консултиране, обучения, групи за взаимопомощ и подкрепа, информационни срещи, семейно-групови конференции, родител за контакт, организиране на празници и дейности за социализация.

Родителският капацитет се фокусира върху способността на родителя да отглежда грижовно, стимулиращо детското развитие и отговорно, поставящо правила и граници. Това изисква анализ на уменията на родителите в областта на техниките на отглеждане и прилагане на разумни и хуманни дисциплинарни мерки. Включен е също и анализ на уменията за грижи, насоки и възпитание.

Повишаването на качеството на социалните услуги за деца и семейства за повишаване благосъстоянието на децата е сред приоритетите в социалната политика

„Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Карин дом и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.“